

Nu skickas svensk militär till Somalia

Behöver verkligen klanernas och krigsherrarnas sönderstyckade land fler utländska interventioner?

Internationalens ledare denna vecka behandlar riksdagen beslut att skicka en väpnad styrka till Somalias kust, som en del av EU:s Operation Atalanta. Samma fråga har varit uppe i danska Folketinget. Här skriver danske Vagn Rasmussen om bakgrunden.

Vagn Rasmussen har arbetat med solidaritetsarbete i Somalia i många år. Han är verksam i solidaritetsorganisationen STS International Solidarity.

Somalia har återigen hamnat i rampljuset. Det beror på dess geografiska belägenhet och förekomsten av mycket naturresurser.

Men vad talar vi om egentligen när det gäller Somalia?

Oftast tänker man på den republik som bildades 1960 genom en sammanslagning av den tidigare italienska kolonin i södra och centrala Somalia och den tidigare brittiska kolonin i nordväst. Egentligen är det felaktigt eftersom det historiska Somalia är mycket större.

Det var kolonialmakterna som delade upp Afrika. Inte som det passade afrikanerna utan som det passade dem själva. Många gränser mellan de afrikanska länderna drogs med linjal. Folk som inte hade mycket gemensamt, och som talade olika språk, blev på det sättet tvingade ihop i de nya afrikanska staterna som blev en följd av att den direkta kolonialismen upphörde. Det fortsatta beroendet av de tidigare kolonialmakterna visar sig bland annat i att man i många länder fortfarande använder den tidigare kolonialmak-

tens språk som landets officiella språk.

I Somalias fall hände det rakt motsatta. Somalia delades i fem delar. Förutom de två områden som slogs samman 1960 fördes den sydligaste delen till Kenya, en annan och mycket stor del gavs till det "kristna" Etiopien, och i det längst nordvästliga hörnet, tidigare fransk koloni, lät Frankrike den självständiga staten Djibouti uppstå, men, enligt fransk sed, på grundval av att regeringen i Djibouti accepterade fortsatt fransk trupp närvaro.

På grund av det speciella sätt som Somalia uppdelades på fick den somaliska nationalismen en speciellt explosiv natur. Varje gång den somaliska nationalismen är på fram-marsch är den ett hot mot denna uppdelning av Somalia, men också mot den koloniala uppdelningen av andra afrikanska stater.

På Afrikanska unionens möte i Nairobi 14 december 2006 – strax innan det etiopiska angreppet på Somalia 2006 – formulerade unionens ordförande Alpha Omar Konara

problemet så här: "Om vi inte handlar nu måste vi förbereda oss på uppkomsten av religiösa eller etniska republiker de närmaste åren i Afrika."

Somalierna har starka band till sina klaner – och särskilt i osäkra tider när det kan vara livsviktigt att ha beskydd från en stor och mäktig klan. Ändå är alla stora nationella rörelser uppbyggda på de gemensamma elementen i somalisk nationalism, ända från de första upproren mot kolonialmakterna 1899-1920 under ledning av "den galna mullan" som briterna kallade honom, grundandet av Somali Youth League som bildade de första regeringarna i det självständiga Somalia, bildandet av den förra somaliska regeringen i Arta år 2000, och till de islamiska domstolarnas korta maktperiod sommaren 2006.

I alla dessa rörelser spelade klan-tillhörigheten mycket mindre roll än människors personliga egenskaper och förmåga.

Denna demokratiska tradition bröts på allvar när det internationella samfundet lät Somalias fientligt inställda grannstater i den lokala samarbetsorganisationen IGAD kalla till en ny "försoningskonferens" för Somalia år 2001. För till denna konferens inbjöds företrädesvis de traditionella ledarna för de somaliska klanerna, som inte är folkvalda utan vars ställning går i arv, liksom i europeiska kungadömen. Efter två och ett halvt års förhandlingar – främst betalda av de europeiska skattebetalarna – enades man om en författning för Somalia, där de traditionella ledarna för de fyra största klanerna var och en fick 61 platser i parlamentet, medan ledarna för de små klanerna fick de 31 övriga platserna.

Ledarna för de största klanerna överlät en del av platsfördelningen till traditionella ledare för sina egna underklaner och under-klaner, folk som främst är etiopisk- och USA-stödda krigsherrar. Som ett resultat av denna odemokratiska författning leds Somalias of-

ficiella parlament och regering av några av världens värsta krigsförbrytare.

Det säger sig nästan självt att ett sådant parlament och en sådan regering har varit impopulära i Somalia ända sedan de bildades. Därför var det nödvändigt att etiopierna hjälpte dem att flytta till Somalia – först till staden Johwar, sedan till byn Baidoa – närmare Etiopien – där de länge var isolerade från upproren i Somalia. Först i och med den etiopiska invasionen i december 2005 kom de till Mogadishu ridande på ryggen av etiopiska stridsvagnar, som enligt mångas uppfattning var inköpta i "skurkstaten" Nordkorea för amerikanska pengar.

Sedan fick den etiopiska armén skamsat dra sig tillbaka från Somalia. Ett nytt försök att göra regeringen populär genom att tillsätta en tidigare ledare för de islamiska domstolarna som ledare för regeringen, och för ett nytt och större parlament, tillsatt på samma sätt, misslyckades också totalt. Idag kontrollerar den "FN-stödda somaliska federala övergångsregeringen" bara några få kvarter i Mogadishu, där den skyddas av så kallade fredsbevarande styrkor från Afrikanska unionen.

Den första gruppering som kommer till synes när man i dag talar om Somalia är Al Sha-

Som ett resultat av denna odemokratiska författning leds Somalias officiella parlament och regering av några av världens värsta krigsförbrytare.

bab som kontrollerar större delen av södra och centrala Somalia. Al Shabab är religiöst i grunden, och den mindre rebellgruppen Hizbul Islam som arbetar i visst samförstånd med Al Shabab är mer nationellt inriktat.

Båda grupperna är uppbyggda tvärs över klaverna. Sitt folkliga stöd har de i det faktum att i de områden de kontrollerar råder fred, och att folk kan ha ägodelar utan att vara rädda för att få dem stulna, vilket inte gäller de få områden krigsförbrytarregeringen fortfarande kontrollerar i Mogadishu.

I själva verket är Al Shababs islamtolkning (wahhabism) en importprodukt från Saudiarabien, som i årtal har finansierat fundamentalistiska skolor i Somalia, så som man också har finansierat madras-skolor i bland annat Pakistan som sprider den saudiarabiska formen av islam. Talibanerna och Al Shabab är andliga bröder. Men man tar miste om man tror att rebellgrupperna är entydiga företeelser. De är till exempel också beroende av lokalbefolkningens stöd i ett land som vimlar av vapen.

Både Al Shababs och delvis också Hizbul Islams stränga wahhabism går dåligt ihop med den somaliska befolkningens normalt mycket toleranta islamtolkning. Men så länge utlandet blandar sig i Somalias inre angelägenheter kommer det att bli svårt för mer moderata krafter att komma till tals.

Till dessa två ska fogas en tredje som man gärna glömmer, men som också är viktig.

Det är den tradition som kan leda tillbaka till den gång Somalia sist hade en funktionsduglig ledning under Siad Barre, och särskilt under hans ”socialistiska” eller rättare sagt stalinistiska period, som varade tills han under ett försök att befria det somaliska Ogaden i Etiopien oväntat stötte på kubanska styrkor under ledning av en rysk general. För många somalier framstår denna period som en historisk höjdpunkt.

För egen del har jag träffat en del somalier,

Så länge utlandet blandar sig i Somalias inre angelägenheter kommer det att bli svårt för mer moderata krafter att komma till tals.

både i Somalia och i Danmark, som fortfarande kallar sig kommunister. Då jag själv har mångåriga ideologiska rötter i en bolsjevikisk tradition (kring Fjärde Internationalen) har det varit ett nöje att diskutera socialismens framtid med dem.

Somalias tidigare president Abdulkassim Salad Hassan och många av hans ministrar har själva rötter i denna tradition.

När man ska bedöma Siad Barre bör man inte glömma de positiva sidorna i hans politik. Det var Siad Barres regering som byggde upp det somaliska undervisningsväsendet med gratis undervisning för alla, införde det latiniserade somaliska skriftspråket, likställde kvinnor med män (kvinnor fick gå klädda som det passade dem – också i korta kjolar och jeans), förbjöd omskärelse av småflickor, förde kamp mot de mest reaktionära imamerna och andra förnuftiga åtgärder.

Den organisation jag själv arbetar med i Somalia, STS International Solidarity, är också påverkad av denna tradition. Den var till exempel den som låg bakom de stora folkfesterna i hamnstaden Marka, där AIDSOM och deras kvinnogrupper upplyste befolkningen om aids, hiv, om det förkastliga i omskärelse, om nödvändigheten av kvinnors rättigheter,

och om det felaktiga i polygami. Allt detta med hjälp av modern rockmusik, sång, dans och trevlig underhållning omväxlande med korta tal.

I dag är det Al Shabab som kontrollerar Marka, och metoderna har därför måst ändras, men man har inte gett upp kampen. För några månader sedan öppnade STS Somalia ett nytt kontor i Marka, förutom det som redan finns i Mogadishu.

Vagn Rasmussen
Medlem i STS International Solidarity som har arbetat i Somalia sedan 1999.

Översättning Gunvor Karlström

Läs också: Varthän Somalia?

– Abdurahman Shafir Abdi, Ahmed Jibril och Vagn Rasmussen, Fredag 06 februari 2009

<http://www.internationalen.se/print.php?news.3394> och Somalia brinner

– USA håller på bensin, Linn Hjort, Fredag 14 december 2007

<http://www.internationalen.se/news.php?extend.2635>

STS International Solidarity återfinns på www.intersol.dk